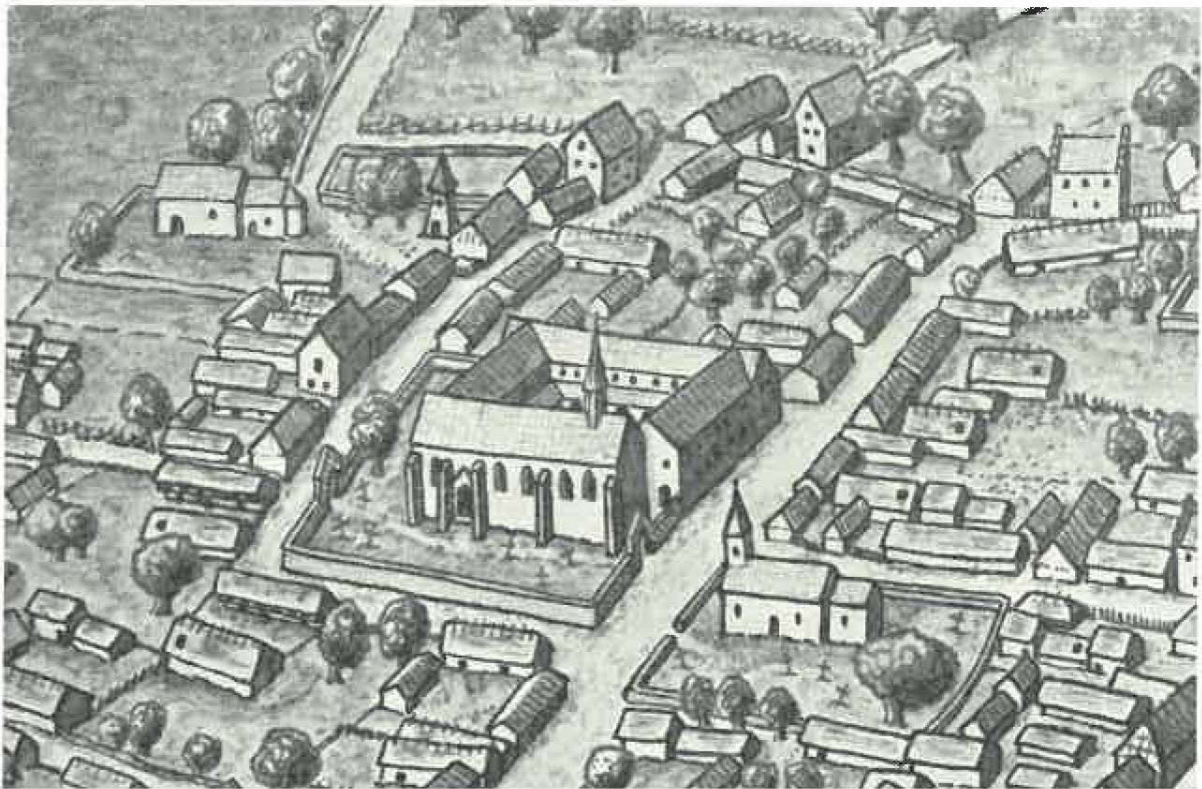

Kv Sankt Jakob 13

RAÄ Lund 73:1, L1988:5459
Lunds stad och kommun, Skåne län
Arkeologisk schaktningsövervakning 2017
Linnea Lidh

Titel: Kv Sankt Jakob 13

Författare: Linnea Lidh

Kulturmiljörapport: 2020:34

Omslagsbild: Rekonstruerad vy över Gråbrödraklostret i Lund från sydöst (Blomqvist 1951:187).

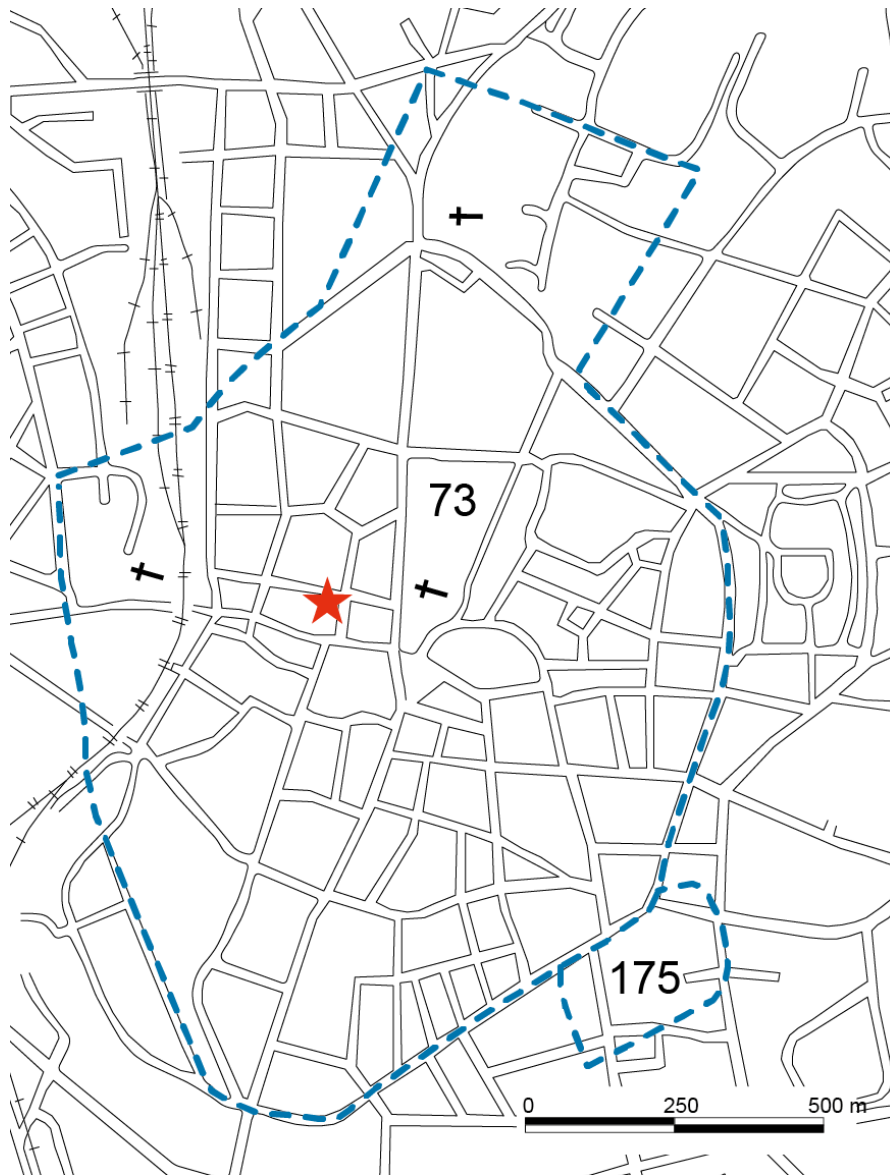
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	2
Fornlämningsmiljö	3
Tidigare arkeologiska iakttagelser	3
Genomförande och resultat	4
Kulturlagerstatus.....	6
Förslag på fortsatta åtgärder	6
Administrativa och tekniska uppgifter	7
Referenser.....	8
Bilagor	9
Plan- och sektionsritningar	9
Fyndlista	13

Sammanfattning

- I samband med schaktningsarbeten inför ombyggnation av ett gårdshus inom fastigheten kv Sankt Jakob 13 gjordes en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning enligt Länsstyrelsens beslut (Lst. dnr. 431-6084-2017, Kulturens proj. nr. 61000-538).
- Området för den arkeologiska undersökningen ligger på fastigheten Sankt Jakob 13 söder om Klostergatan. Fastigheten ligger söder om det medeltida Gråbrödraklostret med tillhörande kyrkogård, samt inom gårdstomt 319, enligt Anders Andréns rekonstruktion av Lunds tomtmark år 1500 (Andréns 1984:19).
- Området för undersökningen är kraftigt påverkat av senare tiders ingrepp för ledningar och bebyggelse. Det finns dock även spår av äldre bebyggelse i form av lergolv och en färgning av en tunna som ligger under uppfyllningsmassor som dateras till 1800-talet. De gödselhaltiga lager som påträffades pekar mot att området tidigare används för odling och djurhållning. De intakta lagren på området är fuktiga och bedöms vara välbevarade.

Figur 1. Lunds medeltida stad, fornlämning 73:1, med platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna.

Inledning

I samband med schaktningsarbeten inför ombyggnation av ett gårdshus inom fastigheten kv Sankt Jakob 13 gjordes en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning enligt Länsstyrelsens beslut (Lst. dnr. 431-6084-2017, Kulturens proj. nr. 61000-538). Kv Sankt Jakob ligger centralt i Lunds historiska stadsområde, fornlämning Lund 73:1.

Fornlämningsmiljö

Området för den arkeologiska undersökningen ligger på fastigheten Sankt Jakob 13 vid Klostergatan södra sida. Fastighetens östra del motsvarar gårdstomt 319, enligt Anders Andréns rekonstruktion av Lunds tomtmark år 1500. Norr om fastigheten låg Gråbrödraklostret med kyrkogård (se figur 2).

Tomtstrukturen och tomtgränserna i området tycks ha ändrats under efterreformatorisk tid och detaljerna i denna process är svårutredda. Bland annat fanns en gata som gått tvärs över dagens kv Sankt Jakob i öst–västlig riktning (se figur 2) och som lades igen under första hälften av 1500-talet (Andréns 1984:118).

Klostergatan är sannolikt av medeltida ursprung men har tidigare haft en något annan sträckning enligt Andréns rekonstruktion av Lunds medeltida gatunät utifrån 1600-tals kartor och arkeologiska iakttagelser (Andréns 1980:48f). Möjligen lades gatan ut efter det att klostret revs eftersom man år 1934 schaktade fram Gråbrödraklostrets sydliga kyrkomur mitt i Klostergatan (Blomqvist 1951:189).

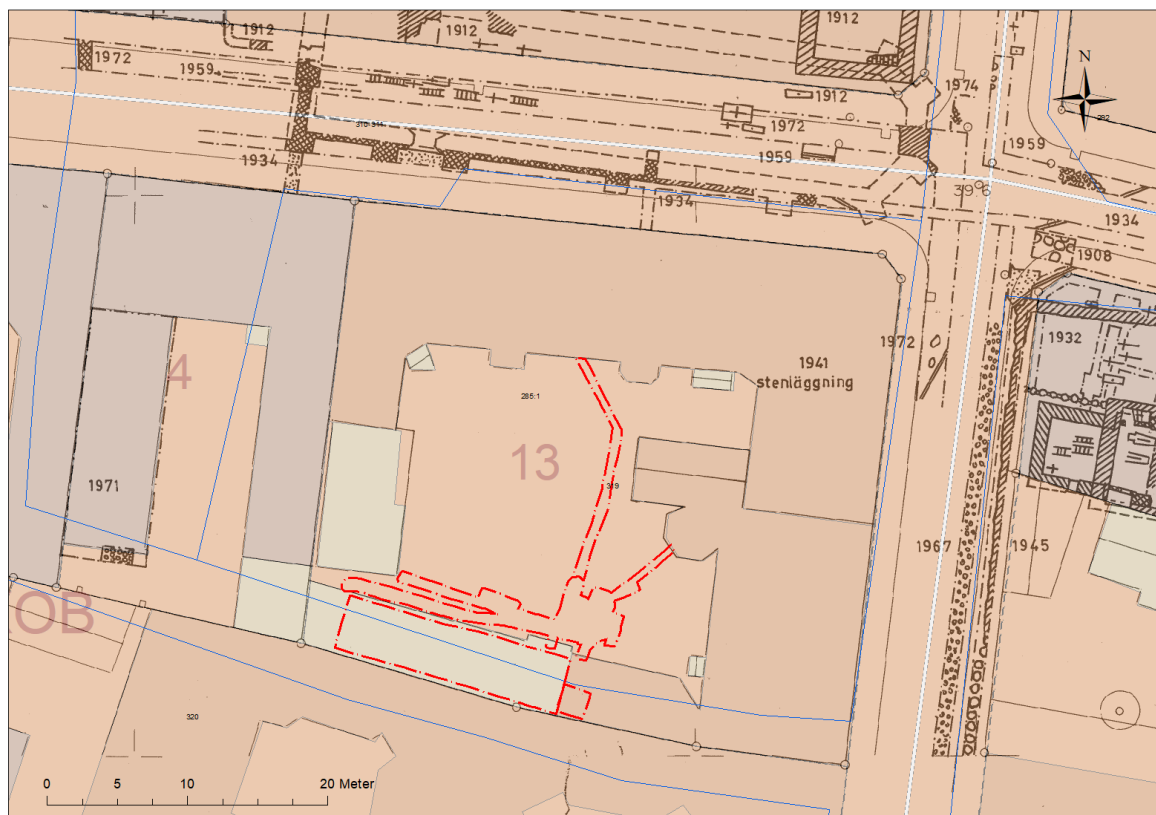
Kvarterets bebyggelse gick från småstadsmässiga hantverkargårdar till storstadsmässiga bostad- och affärshus när järnvägen kom till Lund år 1856. Klostergatan gick då från ett mindre stråk med en oregelbunden sträckning till en av Lunds mest utpräglade affärsgator. De byggnader som idag är uppförda på fastigheten kv Sankt Jakob 13 byggdes år 1857–1858 (Bevaringskommittén 1981:14f, 147, 150)

Tidigare arkeologiska iakttagelser

Det har gjorts relativt få arkeologiska undersökningar i kv Sankt Jakob 13. Här följer en kort redogörelse för de iakttagelser som gjorts, om inget annat anges är uppgifterna hämtade från Kulturens LA-arkiv:

År	Iakttagelser
2006	En geoteknisk undersökning genomfördes på fastigheten som visade på en kulturlagermäktighet på 3,5 meter på fastighetens västra sida. På två meters djup fanns trä bevarat.
2008	I samband med VA-arbeten genomfördes en arkeologisk schaktningsövervakning på fastighetens innergård samt sänkning av delar av källargolv. På gården kunde fler större utjämningslager dokumenteras vilka dateras från äldre medeltid till 1700–1800-tal.

Genomförande och resultat

Figur 2. Schakten på fastigheten markerade i rött, Andréns tomtrekonstruktion och gator i blått samt Kulturens arkeologiska generalkarta där man kan se Gråbrödraklostrets kyrka och gravar högst upp i bild. © Lantmäteriet

Inne i det gårdshus som skulle byggas om sänktes golv-/marknivån genom att schakta ned 0,50–0,70 meter (bilaga 1). Det översta lagret bestod av sand och glaskross från tiden så byggnaden tillhörde glasmästeriet mellan åren 1899–2001. Under detta lager framkom ett 0,50 till 0,60 meter tjockt lager som sannolikt är uppfyllda massor bestående av sandigt och siltigt gödsel med inslag av sten och tegel. Fynden pekar på en datering till 1800-talet (bilaga 7). Under detta framkom resterna av ett grått lergolv som var ca 0,03 meter tjockt och innehöll keramik av typen yngre rödgods. I östra delen av gårdshuset schaktades en mindre yta upp för en källare med ett djup av 0,90 meter. I detta schakt framkom två rader av kraftiga grundstenar, den östra raden tillhör det stående flervåningshuset medan den västra hör till en byggnad nu riven. Mellan dessa stenrader framom enbart omgrävda massor som ligger i frischakten till de två byggnaderna.

Figur 3. Bild från inne i gårdshuset när det schaktas för sänkning av golv. Sett från väster.

Två parallella schakt schaktades upp utanför tillbyggnadens norra sida (bilaga 2). Schaktens djup låg på mellan 0,30 och 0,90 meter. Längst västerut framkom en stenläggning direkt under asfalten, annars bestod de översta 0,40 meter av rivningslager och sedan framträdde samma gödselrika lager som under byggnaden. På ett djup av 0,85 meter framkom fläckar av grå lera som möjligen är resterna av ett lergolv. I schaktet närmast utbyggnaden framkom även färgningen efter en tunna på samma djup som lerfläckarna. Tunnans diameter mättes till 0,65 meter.

Längst österut grävdes sedan två djupare schakt för brunnar. Som djupast grävdes det ner till 2,10 meter där massorna ner till 1,50 meters djup bestod av grus och sand som var fyllnadsmassor i befintliga rörschakt. De understa massorna bestod av ett lerigt gödsellager med inslag av rött tegel och djurben, möjligen rör det sig om ett odlingslager.

Från dessa brunnschakt grävdes sedan ett schakt nordöst in till fastigheten ut mot Stora Gråbrödersgatan, där ett par modernare murar i tegel framkom. Ytterligare ett schakt grävdes norrut till fastigheten ut mot Klostersgatan. Detta schakt var 0,60 meter djup och här framkom ytterligare tegelmurar med betong och gult tegel, samt stora delar av schaktbotten bestod av ett raseringslager med gult tegel.

Figur 4. Bild över schaktet i nordöstlig riktning, draget fram till fastigheten ut mot Stora Gråbrödersgatan. Sett från sydväst.

Kulturlagerstatus

Området för undersökningen är kraftigt påverkat av senare tiders ingrepp för ledningar och bebyggelse. Det finns dock även spår av äldre bebyggelse i form av lergolv och en färgning av en tunna som ligger under uppfyllningsmassor som dateras till 1800-talet. De gödselhaltiga lager som påträffades pekar mot att områdets tidigare används för odling och djurhållning. De intakta lagren på området är fuktiga och bedöms vara välbevarade.

Förslag på fortsatta åtgärder

Inga fortsatta åtgärder är nödvändiga, arbetena är slutförda.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	431-6084-2017
Fornlämningsnr	RAÄ Lund 73:1
Lämningsnr, fornreg	L1988:5459
Kulturens projektnr	61000-538
Trakt/kvarter/fastighet	Kv Sankt Jakob 13
Socken	Lunds stad
Kommun	Lund
Län	Skåne
Typ av exploatering	Ny- och ombyggnation
Uppdragsgivare	Possedo AB, Att: Lennart Fällström
Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Jan Kockum
Övrig personal	
Fältarbetstid	2017-03-20–2018-06-07
Fälttid, arkeolog, tim	14 h
Fälttid, maskin, tim	-
Yta, m ²	119 m ²
Kubik, m ³	80 m ³
Schaktmeter, m	70 m
Fyndmaterial	KM97982:1. Fynden förvaras efter fyndfördelning på Kulturens magasin Diabasen
Ritning, dokumentation	4 st A3 ritfilm: 4 sektionsritningar skala 1:20, 4 planritning skala 1:100 och 1:200, Digitala inmättningsfiler i Kulturens stads-GIS
Foto	49 digitala fotografier
Analys	-
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Kv Sankt Jakob 13

Referenser

Andrén, A. 1980. Lund. *Medeltidsstaden* 26. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.

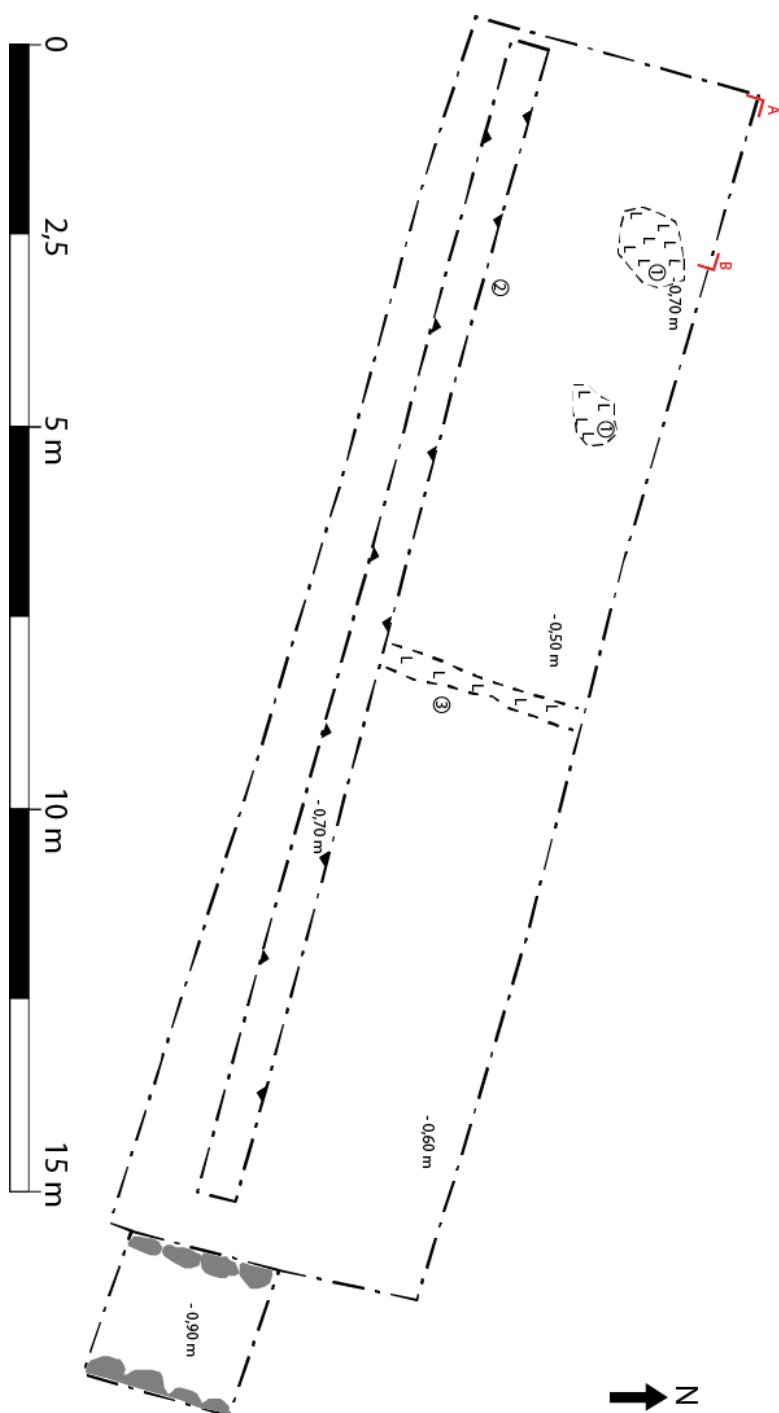
Andrén, A. 1984. Lund. Tomtindelning, ägostruktur, sockenbildning. I: *Medeltidsstaden* 56. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.

Bevaringskommittén. 1981. *Lunds stadskärna*. Bevaringsprogram Clemens och Drottens rotar. Lund.

Blomqvist, R. 1951. *Lunds historia 1 Medeltiden*. Lund.

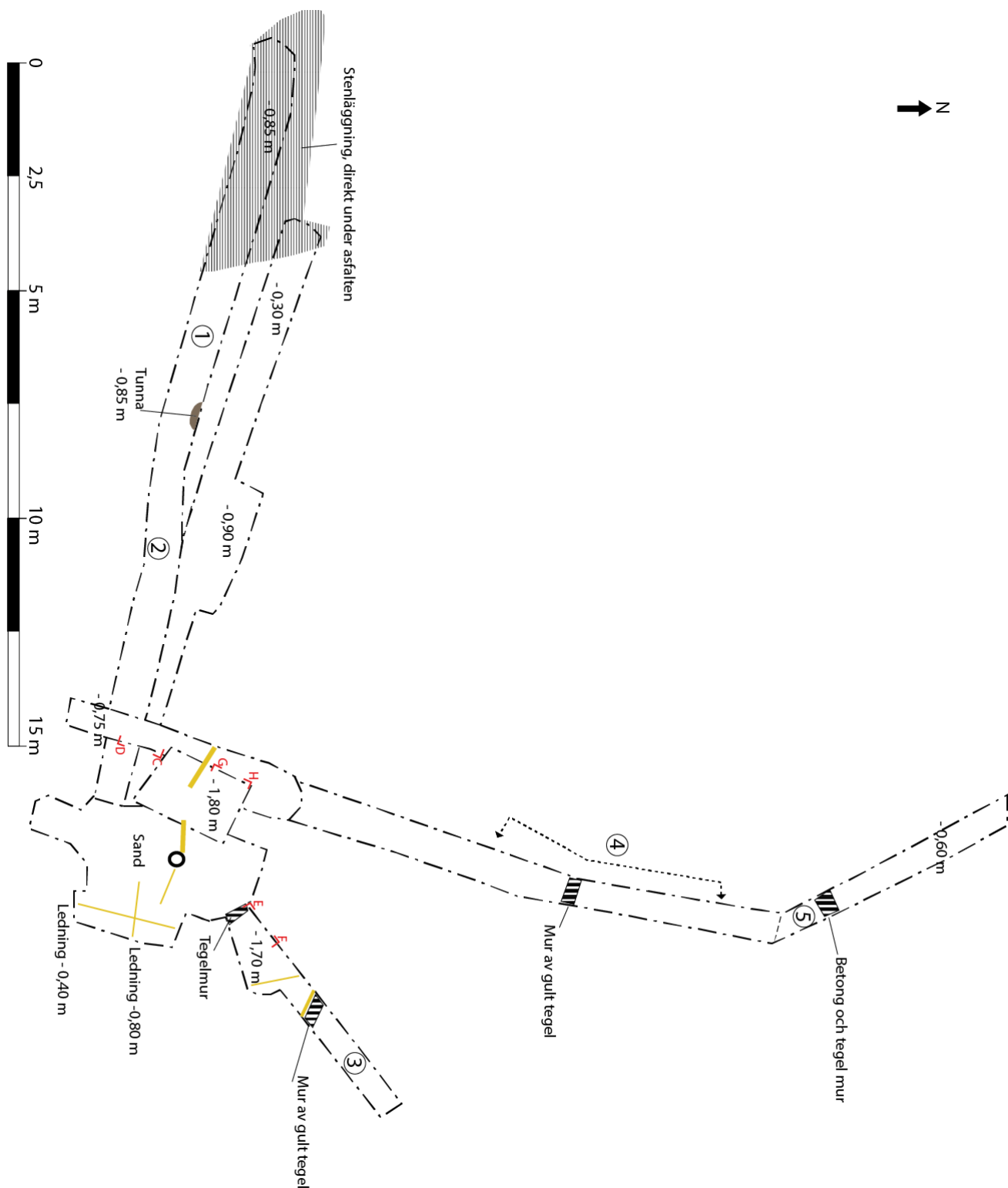
Bilagor

Plan- och sektionsritningar

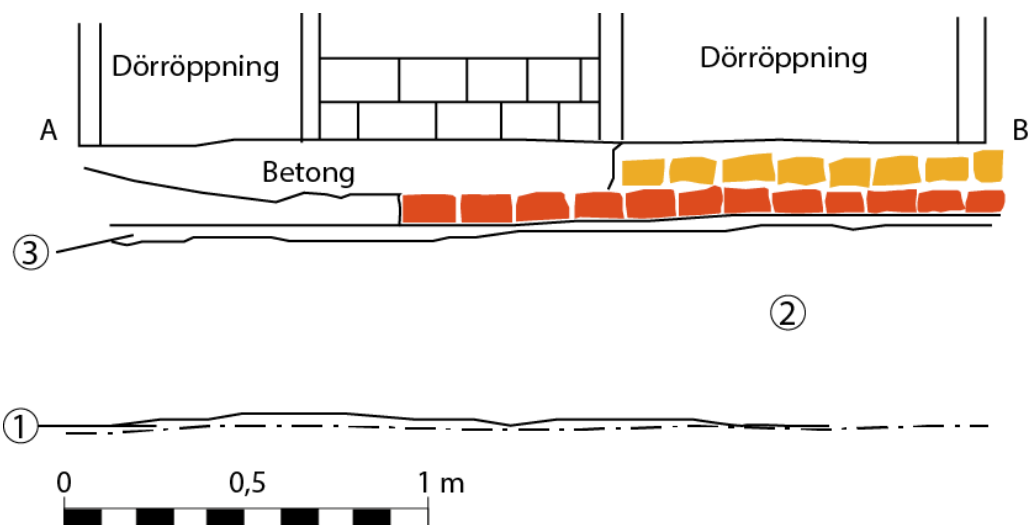
Bilaga 1. Schaktet inne i gårdshuset med sektion A–B markerat, se figur 2 för referens.

1. Rester av lergolv, grå lera.
2. Urlakad gödsel med inslag av ben och tegel.
3. Sand och sten, innehåller rött tegel.

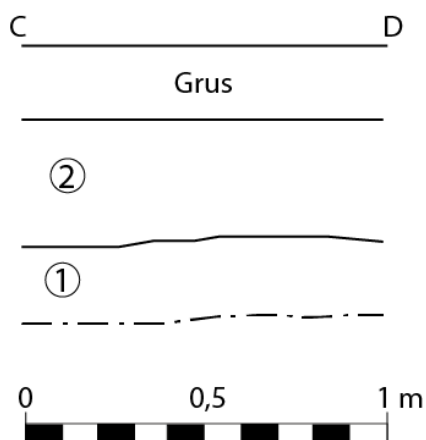
Bilaga 2. Schaktet ute på gården med sektionerna C–D, E–F och G–H markerade. Ledningar i gult och äldre kullerstensläggning i skrafferat område. Se figur 2 för referens.

1. Mycket rivningsmaterial ner till – 0,40 meter sedan gödlig lera.
2. Gödlig lera direkt, ingen stratifiering.
3. Mycket raseringsmaterial, gult tegel.
4. Raseringslager, gult tegel.
5. Massor med gult tegel.

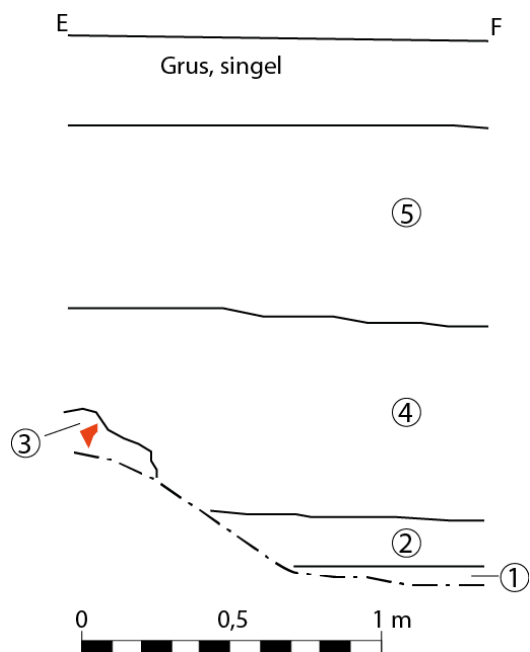
Bilaga 3. Sektion A–B, för referens se bilaga 1.

1. Grå lera, rester av lergolv. Fynd av djurben och yngre rödgods (ej omhändertaget).
2. Mörkbrunt sandigt och siltigt utlakad gödsel. Innehåller mycket keramik och ben. Uppfyllnads lager? Ligger under syll för tillbyggnad. Möjligen 1800-tal?
3. Glaskross och sand.

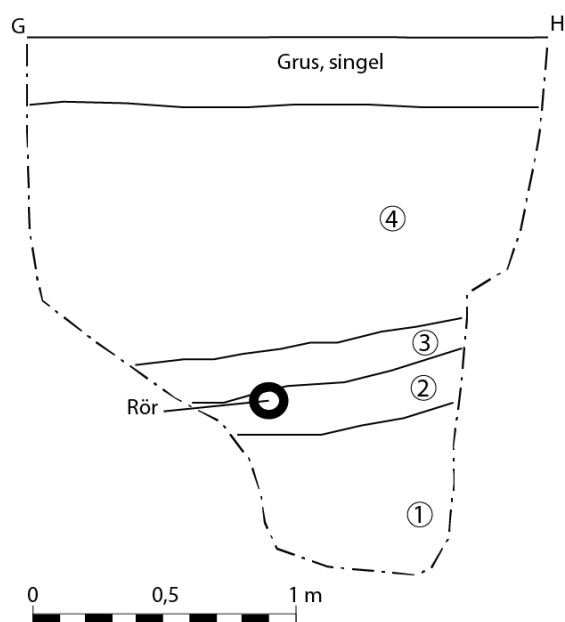
Bilaga 4. Sektion C–D, för referens se bilaga 2.

1. Mörkbrun sandig humös lera med inslag av gödsel. Gårdsmiljö, odling?
2. Sandig mörkbrun lera med inslag av tegel, yngre rödgods. Rivningsmassor.

Bilaga 4. Sektion E–F, för referens se bilaga 2.

1. Blålera.
2. Mörk humus, sandigt.
3. Möjlig mur.
4. Gråbrun lera, inslag av tegel.
5. Rasering, lera och silt.

Bilaga 6. Sektion G–H, för referens se bilaga 2.

1. Gödselblandad lera. Inslag av rött tegel och djurben.
2. Sand.
3. Grus.
4. Återfyllning från tidigare draget schakt.

Fyndlista

Bilaga 7. Fyndlista, KM 97982:1

Fyndnr.	Kontext	Material	Sakord	Formtyp	Undertyp	Del	Antal	Vikt, g.
1	2	Keramik	Kakel	Odefinierat			1	44
1	2	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Krus	botten	1	67
1	2	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Krus	mynning	1	8
1	2	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Salvekrus	mynning - buk	1	4
1	2	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Trebensgryta	fot	1	38
1	2	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	mynning	1	37
1	2	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	mynning	1	34
1	2	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	mynning	1	121
1	2	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	buk	1	36
1	2	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Kanna	lyftanordning - hals	2	158
1	2	Keramik	Kärl	Vitgods, odefinierad	Skål	mynning - skuldra	1	12
1	2	Keramik	Kärl	Stengods, Frechen	Oidentifierad	buk	1	13
1	2	Piplera	Kritpipa			Skaft	1	2
1	2	Piplera	Kritpipa			Skaft	1	1

2020

- 2020:1 Kv Kulturen 18, fornlämning Lund 73:1, Lund stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2019. Linnea Lidh.
- 2020:2 Kv Kråkelyckan 3, fornlämning Lund 73:1, Lund stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2019. Linnea Lidh.
- 2020:3 Kv Sankt Laurentius 1, RAÄ Lund 73:1, Lämningsnummer L1988:5459, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2020:4 Dalby S:4. Fornlämning RAÄ Dalby 40:1/Lämningsnr L1988:815, Dalby, Dalby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2020:5 Änggatan, Lilla Råby, Fornlämning Lund 175:1/Lämningsnr L1988:5060, Lunds socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning genom schaktningsövervakning 2018. Mattias Karlsson.
- 2020:6 Gylleholm 14, Lilla Råby, RAÄ Lund 175:1, L1988:5060, Lunds stad och kommun, Skåne län. Avgränsande arkeologisk förundersökning 2019. Linda Billström.
- 2020:7 Stora Råby 34:39-45, Stora Råby, RAÄ Stora Råby 10:1, L1988:6568, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2014. Aja Guldåker.
- 2020:8 Utmarken 1, Östra Torn, Fornlämning RAÄ Lund 159:1/Lämningsnr L1988:5622, Lunds socken Lunds kommun, Skåne län, Arkeologisk undersökning 2016–2017. Mattias Karlsson.
- 2020:9 Kv Kulturen 24, RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Adam Hultberg.
- 2020:10 Ängsö slottspark, RAÄ Ängsö 4:1/L2002:3812, Ängsö socken, Västerås kommun, Västmanlands län. Trädgårdsarkeologisk dokumentation 2019. Aja Guldåker.
- 2020:11 Döbeln 8, Krognoshuset, Lund, Lunds kommun. Antikvarisk medverkan 2019-2020. Carita Melchert.
- 2020:12 Kv Sankt Jakob 10, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2012-2014 och 2016. Linnea Lidh.
- 2020:13 Kv Sankt Peter 27, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. Linnea Lidh.
- 2020:14 Svensköps kyrka, Kullhult, Hörby kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2019. Carita Melchert, Victoria Hult.
- 2020:15 Södra Rörums kyrka, Södra Rörum, Hörby kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2019. Carita Melchert, Victoria Hult.
- 2020:16 Kv Banken 1, RAÄ Dalby 40:1/L1988:815, Dalby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. Amanda Sjöbeck.
- 2020:17 Lund 73:1, RAÄ Lund 73:1 och Stora Råby 10:1, L1988:5459 och L1988:6568, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016-2017. Linnea Lidh.
- 2020:18 Lund 73:1. Fornlämning RAÄ 73:1, lämningsnummer L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2014–2015. Linda Billström
- 2020:19 Kv Botanicum 15, RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2018. Krister Kám Tayanin.
- 2020:20 Kv Galten 12, 13, 14, 15 m fl, RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning Geoteknik 2019. Jan Kockum/Aja Guldåker.
- 2020:21 Fjärrvärmeledning mellan Lund och Dalby (Dalby S:4 m.fl.), RAÄ Stora Råby 28:1/L1988:6625 och Dalby 40:1/L1988:815, Stora Råby och Lunds socknar, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. Amanda Sjöbeck
- 2020:22 Kv Billegården 53, RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.
- 2020:23 Kv Kulturen 22, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Linnea Lidh.
- 2020:24 Lund 73:1, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Fjärrvärme mm i Lunds innerstad. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2016–2017. Linnea Lidh.
- 2020:25 Kv Domkyrkan 1, 2, Sankt Laurentius 2, 3, Sankt Mikael 13, 14 och Svartbröder 3. Fornlämning RAÄ 73:1/L1988:5459, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län, Arkeologiska schaktningsövervakningar 2017-2019. Amanda Sjöbeck

Tidigare nummer kan rekvireras från Kulturen, Kulturmiljöavdelningen
Telefon: 046-350406
E-post: arkeologi@kulturen.com

- 2020:26 Kv Kulturen 24 & Kv Tegnér 1, RAÄ 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2017 – 2019. Adam Hultberg.
- 2020:27 Kv Kryptan 10, RAÄ 93:1/ L1988:6337, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2017. Amanda Sjöbeck.
- 2020:28 Kv Kryptan 10, RAÄ 93:1/ L1988:6337, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2017. Amanda Sjöbeck.
- 2020:29 Kv Carl Holmberg 2, RAÄ 73:1 / L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne Län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.
- 2020:30 Kv Brunius 18, RAÄ 73:1 / L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne Län. Arkeologisk förundersökning 2014–2015. Niclas Kronroth.
- 2020:31 Stora Råby 34:38, RAÄ Stora Råby 10:1 / L1988:6568, Stora Råby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.
- 2020:32 Lund 73:1, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. VA i Lunds innerstad. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2016–2017. Linnea Lidh.
- 2020:33 Kyrkogatan 13, Fornlämning RAÄ Lund 73:1, Lämningsnummer L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Truls Månsson.
- 2020:34 Kv Sankt Jakob 13, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2017. Linnea Lidh.